

Избор најбажнијих бести из часописа

ОРУЖАРИ

Нико нема право да не зна,
и нико више нема право да не уме!

Оружари и даље питају: Каква је судбина Наменске?

Чия је "Наменска"?

ЈУГОСЛАВ РИСТИЋ:
САЧУВАЋЕМО РАДНА МЕСТА
ЗАПОСЛЕНИХ

ЂОРЂЕ НЕСТОРОВИЋ:
РАЧУНАМ ДА СЕ НЕЋЕ ДЕСИТИ
ДА НАША ВОЈСКА КУПИ ПУШКУ
НЕКОГ ДРУГОГ ПРОИЗВОЂАЧА.

НЕБОЈША МИЛЕТИЋ:
ЗАКОН О РАДУ - ТО ЈЕ
НОВА ФИЛОЗОФИЈА

АНКЕТА:
НА НИШАНУ ОРУЖАРА!

СУДБИНА ФАРБАРЕ:
ИМА ЛИ НАДЕ ЗА НОМАДЕ?

ЛЕГЕНДЕ НАМЕНСКЕ - ЖИДА:
ЈА У НАМЕНСКОЈ ИМАМ САМО
ПРИЈАТЕЉЕ !

ЈУН 2002.

"Наменској је потребна помоћ државе"

"Препоручујем радницима "Наменске" да кроз синдикат делују јединствено и са јасним захтевима и ставовима у преговорима са својим послодавцима"

Професор Др Живадин Стефановић је редовни професор Економског факултета у Крагујевцу. Живимо у време велике економске кризе и то је разлог што смо кроз више питања замолили професора да нам одговори када ћемо и како по његовом мишљењу изаћи из ње?

"Оружари": Запослени у "Наменској" су после задњих политичких промена у Србији очекивали брже позитивне промене у области економије, отварање нових радних места, праведнији нови закон о раду. зашто су такве промене изостале?

Др Стефановић: Нису само радници "Наменске" очекивали брже промене у области економије, већина је веровала да ће политичке промене саме по себи донети бољитак за све. То вероватно није било реално, с обзиром на комплексност и тежину економске ситуације у Србији, која је добрим делом "продукт" исцрпљивања наше земље путем санкција и подстицања етничких амбиција да се стварају минијатурне државе, иначе тешко одрживе са рационалног тржишног, односно економског становишта. Осим тога, веровање да се само извесним политичким променама аутоматски решава комплекс економских питања, било је подгрејано од стране политичких елита, које су језичком реториком биле лаке у давању различитих, и, сасвим, не реалних и тешко остваривих обећања. Изборном обедом оне су се суочиле са привредном реалношћу, која их је окренула лакшим питањима. Тако је изостала права акција у доношењу примеренијих систематских закона и истинских реформа економског система у чијем би центру морало да буде предузеће, запослени, одговарајућа социјална политика и подстицање предузећа да боље користе расположиве потенцијале.

"Оружари": Скупштина друштвеног предузећа Застава наменски производи од 4. априла 2002. године донела је одлуку у којој је промењена власничка структура предузећа. 51% капитала постало је власништво државе, 5,8% Фонда за развој док 43% остаје друштвени капитал. Шта за Наменску значи овај нови однос у власништву над фирмом и до каквих ће све промена сада неминовно доћи и како ће оне утицати на статус запослених у њој?

Др Стефановић: Промена власништва јесте важан чкорак у раду и развоју предузећа, под условима да предузеће добије свеж капитал, да се одржи реална запосленост, да се оспособе и модернизују капацитети, да се оствари продор на

нова тржишта и да се променом циљева и стратегија предузеће боље позиционира у свом окружењу. На овај начин, извршена промена власничке структуре неће донети користи ни држави, која је већински власник, ни запослени који су "власници" капитала. Мислим да је много значајнији проблем "Наменске" онај који се тиче модернизације технологије и изласка на светско тржиште са спортским и ловачким оружјем, с обзиром на стање домаћег тржишта и ограничења уласка на инотржишта (кроз царину и друге намете). Ту је "Наменској" потребна помоћ државе.

"Оружари": Шта радницима и синдикату ваља чинити да би што безболније изашли из текућих, по раднике, негативних процеса?

Др Стефановић: Поручујем радницима "Наменске" да кроз синдикат делују јединствено и са јасним захтевима и ставовима у преговорима са својим послодавцима. Добро организовани синдикати су снажан партнер у преговорима чија реч мора да се слуша и поштује. У будућности јачаће улога синдиката у промовисању и заштити радничких интереса и права. Међутим треба знати, да права и суштинска акција синдиката долази до изражаја, пре свега, у фази припреме законских пројеката државних уредби и одлука.

"Оружари": Професоре Стефановићу реците нам нешто више о себи. Које предмете предајете и од када се бавите научним радом?

Др Стефановић: Редован сам професор Економског факултета у Крагујевцу. Предајем два предмета - Организација и менаџмент, на Факултету у Крагујевцу, и у оквиру последипломских студија на другим факултетима у земљи. Објавио сам више књига и чланака у земљи и иностранству. На Факултету радим од 1965. године. Био сам декан Факултета, продекан, проректор и ректор Универзитета, а од 1989 - 1991. године председник Извршног Већа Републике Србије.

ЛЕГЕНДЕ "ВОЈНЕ ФАБРИКЕ" У "НАМЕНСКОЈ" ЈА, ИМАМ САМО ПРИЈАТЕЉЕ !

Жида који је због својих великих конструкторских успеха прозван југословенским Калашњиковим.

Господине Благојевићу, када сте почели са конструкторским радом у "Наменској"?

Ја сам из Београда дошао у "Војну" 1963. године са завршеним факултетом и звањем машинског инжењера војног машинства. Морам вам рећи да је те 1963. године у нашој фабрици владала велика криза и било је око 700 радника вишка. Фабрика није имала посла. Тих година престала је производња "Шарца", производња бацача пребачена је у Травник, полако су се гасили и други артикли.

Тада смо ми кренули да самостално развијамо аутоматску пушку и развој тог модела трајао је све до седамдесетих година када је он усвојен и уврштен у наоружање тадашње ЈНА. Када смо започели производњу "Калашњикова" наша војска је имала врло мало поруџбине тог оружја, годишње једва негде око 15 до 20 хиљада комада. На нашу срећу тада земља није имала готово никаквих сметњи да извози своје производе, наша пушка је била оцењена као добро оружје и продаја у иностранству је била одлична, што кажу наши људи "продавало се као алва". У то време ми смо почели да улажемо велика средства у модернизацију тог нашег "М-70" како је име наше аутоматске пушке. Постепено смо тај програм и технолошки осавременили, прешло се и на производњу лименог сандука што је значајно повећало нашу продуктивност.

Почели смо плански и интензивно са школовањем потребног кадра. Годишња производња "Калашњикова" у то време достигала је бројку од 170.000 комада.

Хоћу посебно да нагласим да 1968. године, после уласка армија Варшавског пакта у Чехословачку, "Наменска" је одједном добила повлашћен положај и тада почиње веће улагање државе у њене капацитете. Наравно тадашња Југославија је била много моћнија земља од

Застава Наменских Производи идуће године, 15. октобра 2002., слави свој велики јубилеј: сто педесет година од свога оснивања. "Оружари" ће тим поводом од трећег броја објављивати сећања наших истакнутих радника, фабричких легенди, како их у разговору често називају радници.

Наш први саговорник-приповедач је дипл. инж. Живорад Благојевић.

ове данашње и имала је већи војни буџет. Ми смо тада интензивно радили и на развоју осталих артикала. Тада је пословима развоја руководио инжењер Ћирић Милан који је био и начелник Конструктивног одељења. Он је био стручњак који је први покренуо питање производње "Калашњикова". Ја сам био први млади инжењер који је дошао после њега да ради у "Развоју" тако да сам био од самог почетка у групи која је реализовала овај пројекат. Када је Ћирић 1969. године прешао у Савезну дирекцију ја сам преузео руковођење комплетним развојем.

О Вама постоји више анегдота, најпознатија је она о Вашем наступу на сајму оружја у Лас Вегасу.

Да, то је прича о томе како смо тамо продавали наш пиштољ "ЦЗ". Уствари моји најбољи и најкориснији наступи за нашу фабрику били су у Генералштабу ЈНА. Тамо сам увек наилазио на велико уважавање и они су јако држали до мога мишљења о наоружању. На пример, на наш предлог прихватили су да у наоружање војске уврсте нову снајперску пушку. Практично ми смо тих година успели да готово цели дотадашњи програм "Наменске" заменимо новим програмом.

Персонално гледано у "развоју" је "Калашњиков" започео Ћирић, а ја сам га реализовао до краја. Направили смо и целу фабрику у Ираку продавши им лиценцу. Увели смо праксу да сваке године конструишемо по један нови артикал. Урадили смо "Куполу", снајперску пушку, троцевни топ са уређајима, једноцевни топ. Радили смо без предаха. На пример, ми смо 1977. године смело кренули у реализацију топа од 30 мм. То је било изузетно оружје, изузетни топ за транспортере, зашта је био наменски развијан.

Држава је дала доста пара за тај пројекат, а и цела "Артиљеријска" је прављена за реализацију тог програма. То је била велика инвестиција.

Значи то је био мој главни наступ, мој главни посао. Што се тиче мог наступа на сајму у Лас Вегасу то је, што се каже, била више једна егзибиција. Знате пре него што смо пошли на тај сајам, ја сам својим сарадницима рекао: "Господо, Ми идемо тамо да победимо!" Пре него што смо кренули на пут ми смо се добро припремили, снимили смо видео касету о пиштољу, ја сам написао и књигу о "ЦЗ"-у. Без обзира што је неко добар конструктор, ако му план стоји у конструкторском столу тај план ништа не вреди, свој пројекат мораш да реализујеш и да га пратиш до краја, све док не стигне на тржиште где мора да се оплоди, да се економски добро исплати. Када га узму под своје они који продају ти одеш даље.

Пред наш наступ у Лас Вегасу направили смо више добрих пропагандних потеза који су наш пиштољ јавности представили као неки нови производ-чудо и успели

смо да створимо утисак да је он, без икакве сумње, најбољи пиштољ на свету. Ја сам тада у својој презентацији пиштоља између осталог пуцао у води помало пркосећи осталим излагачима. Многи од њих су тврдили да и њихова оружја могу пуцати у истим условима. Ја сам на ту њихову тврдњу рекао : "Па добро господо, ако могу пуцајте!". Нико осим Нас то тада није урадио.

Радници "Наменске" требало би да знају да је наш "ЦЗ" прославио фабрику и да свет зна за тај наш производ. Када сам ја прихватио задатак да га конструишем причало се по фабрици: "Ма, то се Жида игра!". Међутим нема ту места игри, ни са једним артиклом нема импровизације. Сваки задатак који прихватиш мора имати како свој почетак тако и планирани крај. То је чини ми се оно што данас нашим људима недостаје.

На конференцијама за новинаре у Лас Вегасу на којима су присуствовали и трговци, питали су ме да ли сам ја студирао маркетинг? Ја сам им одговорио да сам ја инжењер конструктор. Новинарима је било јако интересантно што сам више од једног сата разговарао са Бокалисом, тада цувеним ратним извештачем, а ниједном излагачу није успевало да га ни пет минута задржи на свом штанду. Чудили су се како је мени то успевало. Тајна је била у томе што му ја нисам објашњавао карактеристике пиштоља: тежину, висину, домет зрна итд., јер он то већ добро зна. Ја сам успео да га заинтересујем за конструкцију пиштоља што је за њега била потпуна мистерија. Ја сам му рекао да је наш "ЦЗ" рађен на бази "Калашњикова" што је код њега изазвало велико интересовање. Он је онда почео наглашено да се интересује за наш пиштољ, јер како ми је сам рекао њему никако није било јасно због чега је "Калашњиков" тако ефикасно и издржљиво оружје у свим условима. Наравно, ја сам му то објашњавао правећи рекламу за наш производ што је он врло пажљиво слушао цео сат. Суштина је била заинтересовати учесника сајма за оружје причом која се не своди само на карактеристике оружја, јер то они сви знају, па то су већ све прочитали у нашим проспектима.

Зашто су Вас и када прозвали легендом и како сте добили надимак "Југословенски Калашњиков" ?

Нисам ја тај надимак добио само зато што сам се бавио успешним конструкцијама, већ и због тога што ниједан проблем није тада постојао да се брзо не реши. Ми смо остајали и дан и ноћ у фабрици. Знао сам да радим цео дан и целу ноћ, а потом дођем ујутру кући, обријем се и вратим поново у фабрику. Ја сам тако руководио, моји људи су то схватили и тако су и извршавали своје задатке. Производња мора да "меље", она је "млин", ако настане застој он мора одмах да се реши! Било је ту ратних проблема, од најкрупнијих, прскања цеви бацача, па до ситнијих, када се само сетим свега што смо решавали. Ми смо тада врло добро схватили да развој држи производњу. Радник може да погреша, технолог може да греша, али развој је тај који проналази и отклања све пропусте. Знате ли и пред мој одлазак у пензију, мене је знао да позове директор производње, тада је то био пуковник Здравковић Милутин, и да ми каже: "Жидо,

имамо проблем и док се он не реши нема одласка кући!". И то је за мене био закон, проблем је морао бити решен! Тако се тада радило!

Како се завршио Ваш радни век у "Наменској"?

Ја сам из фабрике отишао онда када сам видео да се лоше послује и да то води фабрику у пропаст. Лоше је фабрика вођена, почела је продаја на одложено плаћање, трошила су се средства не наменски. Ја сам на те појаве упозоравао тадашње руководство и због тога сам дошао у оштар сукоб са тадашњим директором. Сукоб је био толико оштар да ми је он отворено претио да ће ме истерати из фабрике. Ја сам му тада рекао: "Нећеш ти мене истерати, ја ћу отићи сам, јер нећу дозволити да нас због лошег пословања радници истерују моткама". Тако је и било. Месец дана после мог одласка дошло је до масовног бунта радника "Наменске".

Како процењујете садашње стање у "Наменској"?

Сада у нашој привреди, по моме мишљењу, влада велика криза, али ја верујем да је наша фабрика још увек способна да послује успешно. Нормално, њој је потребна

и подршка Владе. Она ту подршку треба да добије каналисану кроз информацију о плановима како војска намерава да се у будуће наоружава и која је то количина могућих наруџбина! Остале делове капацитета треба самостално упосљавати, треба бити способан у овим временима снаћи се! Тек у тако чистој ситуацији директор може добро да послује. Сада, по овако великој стопи царине нама није могуће да извозимо на америчко тржиште. Чеси, који су ослобођени царине сада 80% својих производа пласирају у САД, а пре кризе они су били далеко иза нас... шта да се ради? Све је то политика... Али упркос свему ја сам оптимиста.

Када господин Несторовић прича о немогућности пословања на домаћем тржишту због високих пореза на оружје он је потпуно у праву. Ја имам три оружја и морам као пензионер уредно да платим тај намет, јер ако то не учиним не могу да региструјем кола. Такво санкционисање људи који држе оружје није постојало од када је "света и века" као што је сада код нас. Држава тако пуни свој буџет. Шешел је предложио, држава је прихватила. Ко ће сада код нас, под овим условима, да купи оружје? Други фактор је такође важан. Код нас је прошла еуфорија наоружавања због ових ратова.

Видите, тај ваљар у Лас Вегасу није само америчка манифестација њихових трговаца. Тамо долазе трговци из целог света, долазе купци из Аустралије, Канаде, Африке, Азије... Па, ако ми не можемо због високих царина да продајемо у САД, **(наставка на 14. страни),**

ПОЈЕДИНАЧНИ УГОВОР О РАДУ

забавна страна

Иницијатива групе радника из "Развоја" са "предлогом" како би требао изгледати појединачни уговор о раду, како би га усклађивали са Законом о раду.

Члан 1. Почетак радног времена радник одређује сам. Законска одредба прописује да то не сме бити пре 10 сати ујутру.

Члан 2. Накнаду за свој рад одређује радник у договору са својим укућанима.

Члан 3. Пре почетка посла радницима се даје нешто за окрепљење: хладно пиво, сендвичи, вино и коњак а све на трошак предузећа.

Члан 4. На послу је допуштено запевати. Ако неки радник запева, остали су дужни прекинути са радом и придружити се певачу.

Члан 5. Уколико неки радник заспи на послу, остали радници су дужни у тишини напустити радна места да му не би сметали, а за то имају право на новчану накнаду као да су радили.

Члан 6. У одсуству шефа радници имају право организовати забаву на терет предузећа.

Члан 7. Пауза за доручак траје од 10:30 до 13:30.

Члан 8. Ако је у радио време нека серија (нпр. "Дивљи Анђео,, или "Краљ Сточара,, или "Есмералда,,), или реприза неке емисије коју радник није гледао претходне вечери, предузеће је дужно обезбедити ТВ пријемник екрана минималне величине 70 цм те омогућити праћење исте уз новчану накнаду као да је радио.

Члан 9. За смењивање шефа потребна је петиција с потписом најмање 2 (два) радника.

Члан 10. У складу са позитивним законским прописима, радник може замолити шефа да доврши посао уместо њега, као и да му буде на услузи (нпр. да му дохвати пиво из фрижидера- фирма је обавезна да осигура фрижидер који не користи фреон, а најмање запремине 8 литара по раднику.

Члан 11. Уколико је шеф женског пола, мушки радници су дужни при сваком проласку дати јој на знање својим понашањем да је предмет њиховог разговора (нпр. звиждуком, тапшањем по задњици "Добра, Добра...,итд.)

Члан 12. Сваки радник има право на осам недеља одмора лети, и шест недеља одмора зими. Ако радник проводи тај одмор изван места становања, фирма је дужна осигурати чишћење стана и за то време накупљену прашину.

Члан 13. Ако се радник фирме удаје или жени, фирма је дужна осигурати му/јој мираз у висини годишње просечне плате као и сносити трошкове момачке/девојачке вечери као и 85% трошкова венчања. Фирма на тај дан обуставља рад на неколико дана.

Члан 14. За све раднице послодавац треба да осигура кућну помоћницу, која мора имати примерне облине и одговарајући изглед како би могла послужити супругу. (у одсуству раднице или у случају преморености исте).

Члан 15. Одлазак са посла је у 14:30. Радници напуштају посао праћени тактовима музике предвиђене за оваке пригоде. Шеф је дужан сваком посебно захвалити за радни учинак уз срдечно руковање.

Члан 16. Портир је дужан сваком раднику пре изласка из круга фирме прегледати торбу. Уколико ништа не нађе дужан је да врати радника у фирму како би овај могао да узме нешто за себе. Старијим радницима овакве ствари се одвозе на кућну адресу службеним возилом предузећа, а под условом да је њихова тежина већа од 2 кг.

Члан 17. Уколико радник у току ноћи сања о послу, фирма је дужна да му плати накнаду за ноћни рад.

Датум потписа уговора

Радник

Послодавац

М.П. (печат)
(оверава "одговарајућа"
здравствена установа)

